

Stručni članak UDK 342.72

Rješavanje u postupcima povrede prava na zaštitu osobnih podataka

Nina Kovač, mag. iur.*

Cilj je ovoga rada ukazati na važnost prava na zaštitu osobnih podataka, kao jednog od temeljnih prava svakoga pojedinca, kao i istaknuti posebnosti postupka njegova ostvarivanja. Kako bi se osigurala visoka razina pravne zaštite pojedinaca te uklonile prepreke protoku osobnih podataka unutar Europske unije, od 25. svibnja 2018. godine u Republici Hrvatskoj u primjeni su Opća uredba o zaštiti podataka i Zakon o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka. S obzirom na to da je postupak u Zakonu uređen s tek nekoliko odredbi, uz supsidijarnu primjenu Zakona o općem upravnom postupku, u radu se nastoje na jednostavniji način prikazati primjenjiva postupovna pravila. U zaključku autorica analizira ovlasti Agencije za zaštitu osobnih podataka u postupcima zbog povrede prava na zaštitu osobnih podataka i daje svoje mišljenje o važnosti pravilne edukacije svih obveznika primjene Zakona radi učinkovite zaštite ovoga prava.

Cljučne riječi: zaštita osobnih podataka, postupak, povreda prava, Agencija za zaštitu osobnih podataka, Opća uredba o zaštiti podataka, Zakon o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka.

1. UVOD

Od početka 21. stoljeća u radu javnopravnih tijela, ali i gospodarskih subjekata primjetan je trend znatnoga povećanja prikupljanja, obrade i razmjene brojnih podataka koji se odnose na evidentiranje vlasništva i posjeda, statusnih prava, vremenskih prilika ili turističke posjećenosti nekoga mjesta ili regije, sve do kvalifikacija, sposobnosti, osobina, čak i interesa nekoga pojedinca. Ovaj trend posljednjih godina sve je progresivniji, a koristi se u javnopravne, statističke, sigurnosne, ali i gospodarske svrhe. Određeni podaci koji se evidentiraju u javnopravnim tijelima nužni su za redovito funkcioniranje države, regionalne ili područne samouprave. Vlada i tijela državne uprave bez preciznih podataka o npr. vlasnicima zemljišta, katastarskoj premjeri, vlasnicima plovila ili cestovnih motornih vozila, državljanima i strancima na njezinu teritoriju, biračima

i poreznim obveznicima, ne bi mogli pravilno obavljati zadaće povjerene im Ustavom i zakonom. Međutim, svakodnevno se prikuplja i čitav niz drugih podataka koji se tiču pojedinaca osobno, a koje ne prikupljaju javnopravna tijela, već subjekti privatnoga prava, ustanove, udruge te trgovačka društva koji ove podatke koriste za unaprjeđenje svoje gospodarske djelatnosti. Takvi podaci nerijetko dobivaju i određenu imovinsku vrijednost te bez privole vlasnika postaju predmetom trgovačke razmjene.

Upravo zbog mogućnosti korištenja osobnih podataka građana u do sada neograničenim razmjerima i posljedične opasnosti njihove zloupotrebe, Europska unija suočila se s novim izazovima u području zaštite takvih podataka. S ciljem jačanja razine zaštite pojedinaca i uklanjanja prepreka protoku osobnih podataka, Unija je nastojala ujednačiti razinu zaštite prava i sloboda pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka u svim državama članicama, te ojačati i precizno odrediti

* Nina Kovač, Pravni fakultet u Rijeci.

Agencija ima i neke savjetodavne ovlasti. Tako na pisani zahtjev fizičke ili pravne osobe može davati stručna mišljenja iz područja zaštite osobnih podataka, a sve s ciljem zakonitoga postupanja svih subjekata u zajednici.

prava ispitanika i detaljno propisati obveze osoba koje obrađuju ili nalažu obradu osobnih podataka. Konačno, odlučila je uspostaviti mehanizme praćenja i poštivanja pravila za zaštitu osobnih podataka.¹ Prvi takav propis donesen na razini Unije predstavljala je Direktiva 95/46/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 24. listopada 1995. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom protoku takvih podataka.² Unatoč obveznosti direktive kao izvora prava, za njezinu provedbu potrebna je implementacija u pravni sustav države članice. Ponekad država izbjegava implementirati direktivu te se pojedinci tek posredno mogu pozivati na njezine pravne učinke i nastojati prava iz direktive realizirati u praksi.³ Upravo kako bi se razina pravne zaštite u svim državama članicama podigla na višu razinu, godine 2016. u Uniji je donesena Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka. Dana 25. svibnja 2018. godine, ovaj europski propis postao je izravno primjenjiv u svim državama članicama Unije.⁴

Provedba ove Uredbe u Hrvatskoj je detaljnije razrađena Zakonom o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka⁵ koji se počeo primjenjivati istoga dana kao i ona. Njime je propisano na koji način štiti prava pojedinaca koja mogu biti povrijeđena obradom osobnih poda-

taka koji se prikupljaju, upotrebljavaju te pohranjuju digitalno ili u ručno vođenom sustavu pohrane. Ovaj Zakon primjenjuje se na sve informacije koje se odnose na pojedinca čiji je identitet utvrđen ili se može utvrditi. Zakonom su također detaljnije razrađena prava sadržana u Uredbi ali i odredbe sadržane u članku 37. Ustava Republike Hrvatske, kojima se svakome jamči sigurnost i tajnost osobnih podataka te se propisuje kako se bez privole ispitanika, osobni podaci mogu prikupljati, obrađivati i koristiti samo uz uvjete određene zakonom kojim se uređuje zaštita podataka te nadzor nad djelovanjem informatičkih sustava u državi.⁶ Shodno tome, svaka uporaba osobnih podataka koja je suprotna utvrđenoj svrsi njihova prikupljanja je protuzakonita.

Ovim Zakonom propisano je da je u Hrvatskoj neovisno tijelo javne vlasti odgovorno za praćenje primjene Opće uredbe o zaštiti podataka Agencija za zaštitu osobnih podataka (u nastavku: Agencija). Zakon je Agenciji dodijelio niz nadležnosti pa ona, među ostalim, obavlja inspekcijski nadzor nad provedbom Zakona, kada je propisano posebnim zakonom pokreće i sudjeluje u kaznenim, prekršajnim, upravnim i drugim sudskim i izvansudskim postupcima zbog povrede Uredbe i Zakona te pokreće i vodi odgovarajuće postupke protiv odgovornih osoba zbog povrede navedene Uredbe i Zakona. Agencija ima i neke savjetodavne ovlasti. Tako na pisani zahtjev fizičke ili pravne osobe može davati stručna mišljenja iz područja zaštite osobnih podataka, a sve s ciljem zakonitoga postupanja svih subjekata u zajednici.⁷ Posebno važna ovlast Agencije ogleda se upravo u rješavanju o povredama prava na zaštitu osobnih podataka u konkretnim slučajevima.

2. POVREDA PRAVA NA ZAŠTITU OSOBNIH PODATAKA

Zbog svoje važnosti pojam *“povreda osobnih podataka”* Uredbom je pravno definiran. Njome je propisano kako se povredom osobnih podataka smatra svako

¹ Točke 10. i 11. preambule Uredbe (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka), SL L 119, 4. 5. 2016., str. 1.-88.; u nastavku: Uredba.

² Direktiva 95/46/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 24. listopada 1995. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom protoku takvih podataka, SL L 281, 23. 11. 1995., str. 88.-107.

³ Zbog brojnih takvih predmeta o kojima je odlučivao Sud Europe unije, ovaj je Sud konačno dao i definiciju tzv. *“izravnog učinka direktiva”*. Vidi npr. Presuda *Pubblico Ministero v Ratti*, C-148/78, EU:C:1979:110, Presuda *Becker v Finanzamt Münster-Innenstadt*, C-8/81, EU:C:1982:7, presuda *Marshall v Southampton and South-West Hampshire Area Health Authority*, C-152/84, EU:C:1985:345 i sl.

⁴ Članak 99. stavak 2. Uredbe.

⁵ Zakon o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka, Narodne novine, br. 42/18; u nastavku: Zakon.

⁶ Članak 37. Ustava Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 147/13 i 5/14.

⁷ Prema odredbi članka 42. i članka 43. stavka 3. Zakona, rok za davanje stručnog mišljenja je 30 dana od dana podnošenja zahtjeva, ovisno o njegovoj složenosti. Međutim, taj se rok može produžiti za dodatnih 30 dana ako je pri davanju stručnog mišljenja potrebno uključiti druga domaća ili inozemna tijela. Za davanje stručnih mišljenja Agencija za zaštitu osobnih podataka može naplatiti naknadu poslovnim subjektima (odvjetničkim društvima, konzultantima i dr.) ako su ih zatražili u svrhu obavljanja svoje redovite djelatnosti, odnosno pružanja usluga.

kršenje sigurnosti koje dovodi do slučajnog ili nezakonitog uništenja, gubitka, izmjene, neovlaštenog otkrivanja ili pristupa osobnim podacima koji su preneseni, pohranjeni ili na drugi način obrađivani.⁸ Pritom obrada osobnih podataka podrazumijeva svaki postupak ili skup postupaka koji se obavljaju na osobnim podacima ili na skupovima osobnih podataka, bilo automatiziranim bilo neautomatiziranim sredstvima kao što su prikupljanje, bilježenje, organizacija, strukturiranje, pohrana, prilagodba ili izmjena, pronalaženje, obavljanje uvida, uporaba, otkrivanje prijenosom, širenjem ili stavljanjem na raspolaganje na drugi način, usklađivanje ili kombiniranje, ograničavanje, brisanje ili uništavanje takvih podataka od strane voditelja ili izvršitelja obrade. Voditelj obrade, u značenju Uredbe, može biti svaka fizička ili pravna osoba, tijelo javne vlasti, agencija ili drugo tijelo koje samo ili zajedno s drugima određuje svrhe i sredstva obrade osobnih podataka, a izvršitelj obrade fizička ili pravna osoba, tijelo javne vlasti, agencija ili drugo tijelo koje obrađuje osobne podatke u ime voditelja obrade.⁹

Drugim riječima, obrada svakoga osobnog podatka mora imati pravni temelj koji može biti utvrđen pravom Europske unije ili nacionalnim pravom države članice kojem podliježe voditelj obrade. U tom smislu, države članice mogu posebno propisati pojedine odredbe kako bi se primjena pravila o zaštiti osobnih podataka prilagodila posebnostima različitih vrsta obrade. Time je za obradu svakog osobnog podatka nužan pravni temelj i zakonita svrha obrade.

Opseg pojmova "voditelj obrade" odnosno "izvršitelj obrade", u korelaciji s velikim brojem subjekata javnoga odnosno privatnoga prava koji se bave prikupljanjem, obradom, ali i razmjenom podataka, jasno ukazuje kako se prava pojedinaca vezana uz zaštitu osobnih podataka mogu povrijediti od širokog kruga subjekata koji djeluju u javnom i privatnom sektoru. Krađa identiteta, nezakonita objava osobnih podataka, povreda privatnosti od strane medija, zamjena identiteta, obrada osjetljivih podataka, nezakonito ustupanje zbirki osobnih podataka, zlouporaba osobnih podataka djece, prosljeđivanje osobnih podataka agenciji za naplatu potraživanja, povreda privatnosti djece u vrtićima, povreda privatnosti radnika na radnom mjestu, povreda privatnosti korisnika usluga i neovlašteno pro-

sljeđivanje osobnih podataka radnika samo su neki od oblika povrede ovih prava. Kako se provedba inspektivskog nadzora ne pokazuje dostatno učinkovitim pravnim sredstvom osiguravanja zakonitoga prikupljanja, obrade i raspolaganja osobnim podacima, Zakonom je pred Agencijom uspostavljen individualni mehanizam njihove kurativne zaštite.

3. POSTUPAK OSTVARIVANJA PRAVA NA ZAŠTITU OSOBNIH PODATAKA

Utvrđivanje posebnoga postupka ostvarivanja prava na zaštitu osobnih podataka smatra se najučinkovitijim mehanizmom zaštite ovoga europskog i ustavnog prava u Hrvatskoj. Koristi od ovoga pravnoga sredstva potencijalno imaju svi pojedinci u Hrvatskoj, a samo njegovo institucionaliziranje u pravnom sustavu nameće voditeljima i izvršiteljima obrade osobnih podataka potrebu posebnog vođenja računa o prikupljanju, obradi i raspolaganju osobnim podacima, jer će se svaka nezakonitost u posebnom pojedinačnom postupku utvrditi, a voditelj odnosno izvršitelj obrade koji je postupao suprotno zakonu bit će odgovarajuće sankcioniran. Upravo širina korisnika prava na zaštitu osobnih podataka, kao i obveznika postupanja u svrhu zaštite ovoga prava ukazuje na potrebu njegova jasnoga definiranja, precizno i razumljivo uređenoga postupka zaštite te osiguravanja predvidljivih postupovnih ishoda.

Međutim, Zakon je ovaj postupak uredio tek s nekoliko odredbi propisanih u dva njegova članka. Tim odredbama propisao je ovlaštenike zaštite prava na zaštitu osobnih podataka, nadležnost tijela za vođenje postupka i rješavanje, način pokretanja postupka, oblik i pravnu prirodu odluke o zaštiti osobnih prava, pravnu zaštitu koju nezadovoljna stranka može koristiti protiv takve odluke i slučajeve u kojima se može tražiti odgoda izvršenja odluke prije nastupa njezine pravomoćnosti, a radi izbjegavanja štete koja bi njezinom provedbom mogla biti počinjena.¹⁰ Tako je utvrđeno da je ovlaštenik prava zaštite svaka osoba koja smatra da joj je povrijeđeno neko pravo zajamčeno tim Zakonom ili Uredbom. To znači da je ovlaštenik svaki pojedinac čiji je identitet utvrđen ili se može utvrditi odnosno svaka osoba koja se može identificirati izravno ili neizravno, osobito uz pomoć identifikatora kao što su ime, iden-

⁸ Članak 4. podstavak 12. Uredbe.

⁹ Članak 4. podstavci 2., 7. i 8. Uredbe.

¹⁰ Vidi članke 34. i 35. Zakona.

tifikacijski broj, podaci o lokaciji, mrežni identifikator ili uz pomoć jednog ili više čimbenika svojstvenih za fizički, fiziološki, genetski, mentalni, ekonomski, kulturni ili socijalni identitet tog pojedinca.¹¹ Tijelo nadležno odlučivati o povredi prava na zaštitu osobnih podataka je Agencija.¹² Ovaj postupak pokreće se zahtjevom za utvrđivanje povrede prava, za koje pojedinac smatra da mu je povrijeđeno i koji se podnosi Agenciji kao tijelu nadležnom za rješavanje. U postupku Agencija odlučuje rješenjem koje je prema pravnoj prirodi upravni akt. Također, izričito je propisano kako protiv rješenja Agencije žalba nije dopuštena, ali se tužbom može pokrenuti upravni spor pred nadležnim upravnim sudom. Konačno, utvrđeno je i da u slučaju kada je rješenjem naloženo brisanje ili drugo nepovratno uklanjanje osobnih podataka, nezadovoljna stranka može zatražiti od nadležnog upravnog suda odgodu izvršenja brisanja ili drugog nepovratnog uklanjanja osobnih podataka ako dokaže da bi nerazmjernim naporima ponovno prikupila osobne podatke čije se brisanje odnosno nepovratno uklanjanje traži te je propisana obveza stranci kojoj je naloženo brisanje ili drugo nepovratno uklanjanje osobnih podataka blokirati svaku obradu spornih osobnih podataka, osim njihova čuvanja, do donošenja pravomoćne sudske odluke, ako nadležni upravni sud prihvati zahtjev za odgodu izvršenja brisanja ili drugog nepovratnog uklanjanja osobnih podataka.¹³

Međutim, Zakon nije propisao postupak koji se u tom slučaju vodi niti je propisao način utvrđivanja činjenica te sadržaj i način dostave odluke donesene u tom postupku. Iako je iz sadržaja naznačenih odredbi jasno kako se u konkretnom slučaju treba voditi upravni postupak, jer se rješenje, tj. upravni akt, može donijeti jedino u upravnome postupku te da su pravila ovoga postupka propisana Zakonom o općem upravnom postupku,¹⁴ bilo bi korisno pojedincima koji se mogu naći u ulozi oštećenika prava na zaštitu osobnih podataka, ali i voditeljima odnosno izvršiteljima obrade osobnih podataka, pojednostavniti pravila ovoga postupka, a s ciljem učiniti ih razumljivima svima koji često nisu dobri poznavatelji prava, a posebno upravnoga prava.

U područjima u kojima postoje posebni propisi o poduzimanju nekih postupovnih radnji u upravnom

postupku supsidijarno se primjenjuju pravila općeg upravnog postupka, propisana Zakonom o općem upravnom postupku. Supsidijarna primjena znači da se odredbe Zakona primjenjuju na ona pitanja upravnog postupka koja u posebnom upravnom području nisu uređena posebnim zakonom.¹⁵ Stoga se čini opravdanim u Zakonu propisati ovlaštenike prava, nadležno tijelo pa čak i isključenje prava na žalbu te posebne obveze vezane uz odgodu izvršenja rješenja. No pravilna primjena ovih odredbi, u korelaciji s odredbama općega upravnoga postupka, zahtijeva posebnu educiranost osoba koje prikupljaju, obrađuju ili raspoložu ovim podacima, a koja se u određenome broju slučajeva ipak nedostaje, što nerijetko rezultira povredom prava na zaštitu osobnih podataka.

U provedbi prvostupanjskog upravnog postupka treba razlikovati tri faze postupka. U prvoj fazi javnopravno tijelo utvrđuje jesu li ispunjene pretpostavke za pokretanje upravnoga postupka i je li ono nadležno rješavati u tom postupku. U drugoj fazi utvrđuje činjenice i izvodi dokaze, kako bi izvelo zaključak o činjeničnom stanju. U posljednjoj fazi postupka javnopravno tijelo podvodi utvrđeno činjenično stanje pod materijalno pravo te donosi odluku o upravnoj stvari.¹⁶ Postupak zaštite prava zajamčenog Uredbom i Zakonom pokreće se na inicijativu pojedinca koji smatra da mu je povrijeđeno koje od zaštićenih prava. Ova osoba inicijativu daje podnoseći zahtjev za utvrđivanje povrede prava, a koji pravnom prirodom odgovara zahtjevu za pokretanje upravnoga postupka. Prema Zakonu o općem upravnom postupku stranka može podnijeti zahtjev za pokretanje upravnoga postupka javnopravnom tijelu, u ovom slučaju Agenciji, neposredno u pisanom obliku ili usmeno na zapisnik, a može ga poslati poštom ili dostaviti elektroničkim putem.¹⁷ Zahtjev za pokretanje upravnog postupka mora biti razumljiv i potpun, odnosno sadržavati sve

¹⁵ Đerđa, Dario, *Upravni postupak*, Rijeka, Veleučilište u Rijeci, 2011., str. 4.-5.

¹⁶ Britvić Vetma, Bosiljka, Pičuljan, Nikolina, *Pravno uređenje i glavna obilježja upravnog postupka u Republici Hrvatskoj*, Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku, br. 3-4 (2016.), str. 45.

¹⁷ Članak 41. stavak 1. Zakona o općem upravnom postupku. S obzirom na brojne prednosti elektroničke komunikacije, zbog niskih troškova i brzine, sve se veći naglasak stavlja na ovaj način komuniciranja. Međutim, da bi se podnesak u elektroničkom obliku, pa tako i zahtjev, smatrao važećim, mora biti ovjeren elektroničkim potpisom, a smatra se dostavljenim javnopravnom tijelu u trenutku kada je zabilježen na poslužitelju za slanje takvih poruka, tj. kada je odaslan s poslužitelja pošiljatelja podneska. O ovome više u Đerđa, D., op. cit., str. 83.

¹¹ Članak 4. podstavak 1. Uredbe.

¹² U skladu s člankom 4. Zakona, Agencija je osnovana kao samostalno i neovisno državno tijelo koje za svoj rad odgovara izravno Hrvatskom saboru.

¹³ Članci 34. i 35. Zakona.

¹⁴ Zakon o općem upravnom postupku, Narodne novine, br. 47/09.

što je potrebno da bi se po njemu moglo postupati.¹⁸ U tom smislu u zahtjevu za zaštitu prava nužno je istaknuti naziv javnopravnog tijela kojem se upućuje, osobno ime, adresu i potpis podnositelja te osobe ovlaštene za njegovo zastupanje, naznaku kako se njime traži zaštita prava zajamčenog Uredbom odnosno Zakonom i u čemu se sastoji povreda prava. U skladu s načelom pomoći stranci Zakona o općem upravnom postupku, javnopravno tijelo trebalo bi utvrditi postoji li koji postupovni, činjenični ili pravni razlog nezakonitosti u postupanju s osobnim podacima, bez obzira na to je li upravo na taj razlog zahtjevom ukazivao podnositelj.

Iako Zakon o općem upravnom postupku nigdje izričito ne propisuje koje se pretpostavke traže za pokretanje upravnog postupka, iz samoga teksta zakona može se zaključiti kako se u konkretnom predmetu mora odlučivati o upravnoj stvari, kako osoba koja podnosi zahtjev mora imati stranačku legitimaciju te kako se o istoj stvari ranije već nije odlučilo.

Odlučujućim trenutkom pokretanja upravnoga postupka na osnovi zahtjeva stranke smatra se dan predaje urednog zahtjeva nadležnom javnopravnom tijelu.¹⁹ To znači da će se postupak utvrđivanja povrede prava smatrati pokrenutim kada podnositelj takav zahtjev prema pravilima o dostavi podnesaka dostavi Agenciji. Budući da Zakon ne propisuje obvezne priloge, koje je uz zahtjev potrebno podnijeti, podnositelj može slobodno odlučiti hoće li kakve priloge podnijeti ili neće.

Međutim, sama činjenica da je stranka Agenciji podnijela zahtjev ne znači da je upravni postupak ujedno i pokrenut, jer Agencija najprije treba ispitati postoje li pretpostavke za vođenje takvoga postupka. Iako Zakon o općem upravnom postupku nigdje izričito ne propisuje koje se pretpostavke traže za pokretanje upravnog postupka, iz samoga teksta zakona može se zaključiti kako se u konkretnom predmetu mora odlučivati o upravnoj stvari, kako osoba koja podnosi zahtjev mora imati stranačku legitimaciju te kako se o

istoj stvari ranije već nije odlučilo.²⁰ Ako jedna ili više od ovdje naznačenih pretpostavki nije ispunjena, Agencija će zahtjev za utvrđivanje povrede prava odbaciti, a upravni se postupak neće voditi.²¹

Ako su ispunjene pretpostavke za vođenje upravnog postupka, Agencija ima obvezu utvrditi sve činjenice i okolnosti bitne za rješavanje upravne stvari, tj. je li kojom radnjom voditelja ili izvršitelja obrade došlo do povrede prava zajamčenog Uredbom ili Zakonom. U praksi će Agencija najčešće činjenični supstrat, kojim se ukazuje na povredu, saznati već iz navoda podnositelja zahtjeva, koji će u svrhu što skorijeg rješavanja ovoga postupka, u zahtjevu navesti kojim je radnjama učinjena povreda te će Agencija trebati utvrditi je li naznačena radnja uistinu poduzeta te koja je odredba Uredbe ili Zakona njome eventualno povrijeđena. Agenciji, kao javnopravnom tijelu, u svrhu utvrđivanja činjenica na raspolaganju stoje službene evidencije koje vodi bilo koje javnopravno tijelo, ali i sva druga pogodna dokazna sredstva, od kojih se posebno primjenjivima čine isprave, iskazi svjedoka te provedba očevida.²² Agencija ne treba posebno dokazivati činjenice o kojima javnopravna tijela vode službenu evidenciju, općepoznate činjenice, činjenice koje su poznate službenoj osobi niti činjenice koje propis pretpostavlja, jer se istinitost takvih činjenica pretpostavlja, ali je dopušteno dokazivati kako one ipak ne postoje.²³

Pravilno i potpuno utvrđeno činjenično stanje nužno je pretpostavka zakonitog rješavanja upravne stvari jer primjenom logičkog silogizma službena osoba podvodi materijalno pravilo pod činjenično stanje i time odlučuje u upravnom postupku. Uredba taksativno propisuje pretpostavke zakonite obrade osobnih podataka. Da bi obrada osobnih podataka bila zakonita, osobni se podaci trebaju obrađivati jedino ako je ispitanik dao privolu za obradu svojih osobnih podataka u jednu ili više posebnih svrha; ako je obrada nužna za izvršavanje ugovora u kojem je ispitanik stranka ili kako bi se poduzele radnje na zahtjev ispitanika prije sklapanja ugovora; ako je obrada nužna radi poštovanja pravnih obveza voditelja obrade; ako je obrada nužna kako bi se zaštitili ključni interesi ispitanika ili druge fi-

¹⁸ Članak 71. stavak 2. Zakona o općem upravnom postupku.

¹⁹ Članak 40. stavak 2. Zakona o općem upravnom postupku.

²⁰ O ovome vidi Krijan, Pero, Komentar Zakona o općem upravnom postupku, Zagreb, Novi informator, 2004., str. 169.

²¹ Članak 41. stavak 2. Zakona o općem upravnom postupku.

²² Đerđa, Dario, Pičuljan, Zoran, Novo hrvatsko opće upravno postupno pravo, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 30, br. 1 (2009.), str. 269.

²³ Đerđa, D., op. cit., str. 56.-59.

zičke osobe; ako je obrada nužna za izvršavanje zadaće od javnog interesa ili pri izvršavanju službene ovlasti voditelja obrade; ili ako je obrada nužna za potrebe legitimnih interesa voditelja obrade ili treće strane, osim kada su od tih interesa jači interesi ili temeljna prava i slobode ispitanika koji zahtijevaju zaštitu osobnih podataka, osobito ako je ispitanik dijete.²⁴

Ako Agencija utvrdi da je zahtjev podnositelja osnovan, o povredi prava na zaštitu osobnih podataka odlučit će rješenjem kojim ima pravo narediti niz sankcija, uključujući privremenu obustavu ili prekid obrade podataka te propisati novčanu kaznu.²⁵ Ako Agencija utvrdi da podnositeljev zahtjev nije osnovan, isti će odbiti rješenjem. Rješenje Agencije za zaštitu osobnih podataka upravni je akt, koji može biti prinudno izvršen, ali i osporen pravnim sredstvima.²⁶

Agencija obavljanje zadaća, u pravilu, provodi bez naplate u odnosu na ispitanike, službenike za zaštitu osobnih podataka, novinare i tijela javne vlasti. Ipak, u slučaju administrativnih troškova može naplatiti razumnju naknadu, odnosno odbiti postupiti po zahtjevu ako su zahtjevi ispitanika očito neutemeljeni ili pretjerani, osobito zbog njihove učestalosti.²⁷

Prema Zakonu, pravomoćno rješenje objavljuje se na mrežnim stranicama Agencije za zaštitu osobnih podataka bez anonimiziranja podataka o počinitelju ako je njime utvrđena povreda prava u vezi s obradom osobnih podataka maloljetnika, posebnih kategorija osobnih podataka, automatiziranog pojedinačnog donošenja odluke, profiliranja, ako je počinitelj voditelj ili izvršitelj obrade koji je već prekršio zakonske odredbe ili ako je u vezi s rješenjem donesena pravomoćna odluka o upravnoj novčanoj kazni u iznosu od najmanje 100.000,00 kuna.²⁸ Iz sadržaja ove odredbe tumačenjem se može zaključiti kako se i sva druga rješenja Agencije objavljuju na njezinoj mrežnoj stranici, no uz anonimiziranje podataka o počinitelju.

Protiv rješenja Agencije nije dopuštena žalba. Razlog je tome što je Agencija ustrojena kao samostalno središnje državno tijelo, slijedom čega nema tijela koje nad njome provodi bilo kakav oblik upravnoga nadzo-

ra. No kako bi se osigurala zakonitost rješenja Agencije, propisano je kako se protiv takvog rješenja može pokrenuti upravni spor.²⁹ Upravni spor je najznačajniji vid sudskog nadzora zakonitosti upravnog akta koji je ponajprije usmjeren na zaštitu prava građana. Načelo sudske zaštite štiti pojedinca kojem su prava povrijeđena te preventivno sprječava prekoračenje ovlasti izvršne i upravne vlasti na štetu građana.³⁰ Stranka nezadovoljna rješenjem Agencije, tj. i podnositelj zahtjeva i voditelj odnosno izvršitelj obrade, može pokrenuti upravni spor i time inicirati sudski nadzor zakonitosti rješenja Agencije. Upravni spor pokreće se tužbom, a smatra se pokrenutim danom predaje tužbe nadležnom upravnom sudu. Tužba također mora biti razumljiva i sadržavati sve što je potrebno da bi se po njoj moglo postupiti.³¹ Za uspjeh tužitelja važno je u tužbi precizno uputiti na nezakonitosti na koje ukazuje te detaljno obrazložiti tužbeni zahtjev, navodeći sve činjenice i dokaze koji mu idu u prilog. To se posebno odnosi na argumentiranje i dokazivanje nezakonitosti glavne stvari te sporednih traženja. Međutim, ako tužitelj u upravnom sporu traži povrat stvari ili naknadu štete, tužba mora uključivati i zahtjev u svezi s time. Ako tužitelj nema prebivalište, boravište ili sjedište u Republici Hrvatskoj, u tužbi je obavezan naznačiti osobno ime i adresu opunomoćenika za primanje pismena.³²

Tužba u pravilu nema odgodni učinak na izvršenje rješenja Agencije. Ovim pristupom izbjegava se zlouporaba prava na pokretanje upravnog spora samo radi odgađanja izvršenja rješenja.³³ Međutim, s obzirom na posebnosti upravnih područja, Zakon o upravnim sporovima omogućio je da se posebnim zakonom normira kako u pojedinim slučajevima tužba ipak ima odgodni učinak.³⁴ Upravo ovu mogućnost zakonodavac je iskoristio u Zakonu kojim je propisao da ako je rješenjem

²⁹ Članak 34. stavak 4. Zakona.

³⁰ Đerđa, Dario, Neka rješenja novog uređenja upravnog spora u Hrvatskoj, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, vol. 47, br. 1 (2010.), str. 65.-66.

³¹ Prema odredbi članka 23. stavka 1. Zakona o upravnim sporovima, Narodne novine, br. 20/10, 143/12, 152/14 94/16, 29/17, tužba obvezatno mora sadržavati: naziv suda kojem se podnosi, osobno ime, odnosno naziv i adresu tužitelja, naziv tuženika, oznaku osporavane pojedinačne odluke, tužbeni zahtjev, opseg osporavanja pojedinačne odluke, razloge za pokretanje upravnog spora glede glavne stvari i sporednih traženja, činjenice i dokaze na kojima tužitelj temelji tužbeni zahtjev te potpis tužitelja.

³² Đerđa, Dario, Upravni spor, Rijeka, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2017., str. 85.

³³ Đerđa, Dario, Šikić, Marko, Komentar Zakona o upravnim sporovima, Zagreb, Novi informator, 2012., str. 175.

³⁴ Članak 26. stavak 1. Zakona o upravnim sporovima.

²⁴ Članak 6. stavak 1. Uredbe.

²⁵ Čizmić, Jozo, Boban, Marija, Učinak nove EU Uredbe 2016/679 (GDPR) na zaštitu osobnih podataka u Republici Hrvatskoj, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 39, br. 1 (2018.), str. 398.

²⁶ Članak 34. stavci 3. i 4. Zakona.

²⁷ Članak 43. stavci 1. i 2. Zakona.

²⁸ Članak 48. Zakona.

Agencije naloženo brisanje ili nepovratno uklanjanje osobnih podataka, nezadovoljna stranka može od nadležnog upravnog suda zatražiti odgodu brisanja ili drugog nepovratnog uklanjanja osobnih podataka, ako dokaže da bi nerazmjernim naporima ponovno prikupila osobne podatke čije se brisanje ili uklanjanje traži. Ako nadležni upravni sud takav zahtjev prihvati, stranka kojoj je naloženo brisanje ili nepovratno uklanjanje osobnih podataka dužna je blokirati svaku obradu spornih osobnih podataka, osim njihova čuvanja, do donošenja pravomoćne sudske odluke.³⁵ Tako određenim odgodnim učinkom tužbe pojedinačna odluka ne prestaje biti izvršnom, već se jedino odgađa njezino izvršenje.

Što se tiče izricanja upravne novčane kazne u slučaju povrede propisa o zaštiti osobnih podataka, Agencija istu može propisati odlukom protiv pravne osobe s javnim ovlastima ili pravne osobe koja obavlja javnu službu, ali samo ako navedena upravna novčana kazna ne ugrožava obavljanje takve javne ovlasti ili javne službe. Međutim, takvu odluku ne može donijeti u postupcima koji se provode protiv tijela javne vlasti. Odlukom se utvrđuje iznos i način uplate upravne novčane kazne, a rok za plaćanje iznosi 15 dana od dana pravomoćnosti odluke kojom je izrečena. Protiv takve odluke žalba također nije dopuštena, iz gore već navedenog razloga, ali se može pokrenuti upravni spor pred nadležnim upravnim sudom. Ako stranka u propisanom roku ne uplati upravnu novčanu kaznu, Agencija može, radi naplate upravne novčane kazne prisilnim putem prema propisima o prisilnoj naplati poreza, obavijestiti Područni ured Porezne uprave Ministarstva financija.³⁶

³⁵ Članak 35. Zakona.

³⁶ Članci 44. do 47. Zakona.

4. ZAKLJUČAK

Pravo na zaštitu osobnih podataka jedno je od izuzetno važnih prava svakoga pojedinca. Ono štiti njegov tjelesni, ali i osobni integritet koji mogu biti narušeni nezakonitim prikupljanjem, obradom i razmjenom osobnih podataka. Uredba te Zakon trebali bi zajamčiti zaštitu ovih prava te osigurati pravne mehanizme utvrđivanja i sankcioniranja njihove povrede prema pravnom sustavu Republike Hrvatske. Ovi su mehanizmi javnopravne naravi te u slučaju njihova kršenja oštećeni pojedinac može posegnuti i za zahtjevom za naknadu pretrpljene štete.

Agencija, kao neovisno i samostalno tijelo nadležno voditi računa o poštivanju propisa o zaštiti osobnih podataka, ima inspekcijske ovlasti te može samostalno provoditi nadzor zakonite primjene propisa o zaštiti osobnih podataka. Ujedno, ona ima zakonsku dužnost pokretati i sudjelovati u kaznenim, prekršajnim, upravnim i drugim sudskim i izvensudskim postupcima zbog povrede ovih propisa. No posebno važnom ovlasti Agencije smatra se nadležnost pokretanja i vođenja postupaka protiv odgovornih osoba zbog povrede Uredbe i Zakona. Kako bi ovaj postupak bio zakonito proveden, važno je, uz primjenu nekoliko odredbi iz Zakona, primijeniti i postupovne odredbe Zakona o općem upravnom postupku te materijalne odredbe Uredbe.

Iako Agencija ima važnu ulogu sprječavati nezakonito prikupljanje, obradu i raspolaganje osobnim podacima pojedinaca, u svrhu zaštite ovoga prava najviše bi se učinilo educiranjem voditelja i/ili izvršitelja obrade ovih podataka i time, preventivnim djelovanjem spriječiti potrebu za ispravljanjem već učinjenih povreda.

Summary

SETTLEMENT OF DISPUTES CONCERNING THE VIOLATION OF THE RIGHT TO THE PROTECTION OF PERSONAL DATA

The purpose of this paper is to point to the importance of the right to protection of personal data, as one of the fundamental rights of each and every individual, as well as to point out the particularities of the procedure by which it is realized. In order to ensure a high level of legal protection of individuals and remove the obstacles for the personal data circulation within the EU as of 25 May 2018 the General Data Protection Regulation and the Act on the Implementation of General Data Protection Regulation are in force in Croatia. Seeing as the procedure was regulated in the Act with only a few provisions, with the subsidiary application of the General Administrative Procedure Act, the paper tries to portray the applicable procedural rules in a more simple way. In the conclusion the author analyses the authority of the Croatian Personal Data Protection Agency in procedures concerning the violation of the right to the protection of personal data and states her opinion on the importance of proper training of all obliged entities of the application of the Act for a more efficient protection of this right.

Keywords: protection of personal data, procedure, right violation, Croatian Personal Data Protection Agency, General Data Protection Regulation, Act on the Implementation of General Data Protection Regulation.